

dr hab. prof. ucz. Monika Kulesza
Instytut Romanistyki
Uniwersytet Warszawski

Warszawa, dn. 6 lipca 2023

Ocena osiągnięcia głównego, dorobku naukowego oraz pozostałej aktywności naukowej, dydaktycznej, organizacyjnej i popularyzatorskiej dr Łukasza Szkopińskiego

Doktor Łukasz Szkopiński od początku swojej kariery związany jest z Uniwersytetem Łódzkim. W tej uczelni w 2009 r. uzyskał dyplom magistra na filologii romańskiej, a w 2013 roku tytuł doktora nauk humanistycznych w systemie *co-tutelle* (we Francji na Sorbonie i w Uniwersytecie Łódzkim), na podstawie rozprawy doktorskiej pt. *L'Œuvre romanesque de François Guillaume Ducray-Duminil*, napisanej pod kierunkiem prof. Michela Delona i dr. hab. prof. ucz. Tomasza Kaczmarka. Od 2016 roku jest cenionym i nagradzanym pracownikiem naukowo-dydaktycznym w Uniwersytecie Łódzkim.

Ocena osiągnięcia głównego

Głównym przedmiotem zainteresowań naukowych doktora Łukasza Szkopińskiego są literatura i kultura francuska przełomu XVIII i XIX wieku, ze szczególnym uwzględnieniem literatury popularnej, nadal niedocenianej i słabo opracowanej. W powieściach grozy i w jej przemianach (od powieści gotyckiej po powieści frenetyczne) Habilitant znalazł luki badawcze, które stopniowo wypełnia. Główne osiągnięcie naukowe dr Ł. Szkopińskiego, licząca 288 stron monografia, pt. *Le Romanesque ténébreux d'Étienne-Léon de Lamothe-Langon*, która ukazała się nakładem Wydawnictwa Uniwersytetu Łódzkiego w 2023 r., stanowi najlepszy przykład wypełnienia takiej właśnie luki, ponieważ jest to pierwsza monografia poświęcona powieściom grozy tego pisarza. Z niezwykle obwitej twórczości niesłusznie zapomnianego autora, doktor Łukasz Szkopiński wybrał jedenaście powieści z lat 1816-1842, wszystkie należące do gatunku *roman noir*, francuskiej powieści gotyckiej. Habilitant przeanalizował je dogłębnie, ciekawie rysując ewolucję tego gatunku u Lamothe-Langona.

Pierwszy rozdział zarysowuje postać i twórczość pisarza. Jest to niezbędne w przypadku autora nieznanego, ale także z powodu jego znaczenia dla rozwoju we Francji powieści gotyckiej,

obyczajowej, historycznej, a nawet kryminalnej. Jedną z podstaw studium życia i wczesnej twórczości Lamothe-Langona jest rękopis jego dziennika, do którego Habilitant dotarł w czasie badań prowadzonych w USA. To niepublikowane i nieznane źródło wiedzy o pisarzu stanowi doskonały materiał badawczy, który pozwolił dr Łukaszowi Szkopińskiemu lepiej zrozumieć i wyjaśnić meandry życia i niektóre aspekty twórczości Lamothe-Langona. Bardzo interesujące jest także przedstawione w tym rozdziale zagadnienie fałszowania historii w utworach historiograficznych pisarza. Rozdział ten czyta się znakomicie, bo paryski świat literacki, arystokratyczny jest barwnie opisany, a nietuzinkowa postać Lamothe-Langona została przedstawiona w sposób rzetelny, naukowo udokumentowany, ale też z literacką swadą. Te cechy opracowania wybranego zagadnienia charakteryzują cały dorobek Habilitanta.

Następny rozdział dr Łukasz Szkopiński poświęca paratekstowi wybranego korpusu. To bardzo szczegółowe studium ukazuje kolejno zagadnienie autorstwa, analizuje dedykacje, epigrafy, przedmowy, przypisy, układ treści, a w nim przejścia między rozdziałami lub tomami. Pozwala czytelnikowi poznać techniki stosowane przez Lamothe-Langona, który prowadzi z odbiorcą swoistą grę mającą przede wszystkim zaintrygować, zbudować napięcie i przygotować go na zetknięcie ze światem grozy. Rozdział zawiera odniesienia do tekstów teoretycznych dotyczących powieści (Grivelle, Hoek, Genette, Dionne), które Habilitant sprawnie wykorzystuje w swoich rozważaniach, konfrontując teorie i definicje pojęć z ich znaczeniem i zastosowaniem w badanym korpusie. Dr Łukasz Szkopiński doskonale orientuje się we współczesnych metodach badań literaturoznawczych czemu daje wyraz w tym i następnych rozdziałach monografii.

Po tym przygotowaniu, trzeci rozdział wprowadza czytelnika w powieściowy świat grozy. Jest to wyczerpujące studium postaci, miejsc i czasu. Te trzy podstawowe elementy przestudiowane są wieloaspektowo: Autor ukazuje bowiem bogactwo zarysowanych typów postaci (postaci nadprzyrodzone, diabły, wampiry, ale też postaci historyczne) i ich rolę oraz różnorodność czasoprzestrzeni, w której akcja się rozgrywa (od budzących grozę zamków, podziemi, więzień po efekty akustyczne). Analizuje także powieści Lamothe-Langona pod kątem typowych cech gatunku jak i nowatorskich rozwiązań stosowanych przez pisarza. Refleksje, między innymi, Rullier-Theureta, Jaussa, Angenota, Bourneufa czy Oueletta służą naukowej analizie i stanowią punkt wyjścia dla własnych przemyśleń Habilitanta o sposobach budowania grozy przez Lamothe-Langona.

Całość rozprawy zamyka czwarty rozdział poświęcony hybrydyczności gatunkowej i tematycznej powieści Lamothe-Langona. Jest to bardzo interesująca część osadzająca twórczość pisarza w tradycji powieści gotyckiej angielskiej, ale także francuskiej powieści tego

okresu. Dr Łukasz Szkopiński wykazuje jak typowa hybrydyczność ewoluuje w powieści francuskiego pisarza, w jaki sposób łączy on cechy gotyckie z fantastyką i z wątkami sentymentalnymi. Wymieszanie gatunków (np. listu, noweli, baśni, form wierszowanych i muzycznych), refleksje o świecie nadprzyrodzonym i rzeczywistym, obecność historii oraz uwag o społeczeństwie lub sytuacji politycznej, czy miejsce i rola intrygi miłosnej obrazują wieloaspektową refleksję dr Łukasza Szkopińskiego nad powieściami Lamothe-Langona. Autor monografii doskonale podsumowuje w zakończeniu najważniejsze poruszane wątki i nie tworząc zbyt daleko idącej gloryfikacji pisarza wykazuje jego znaczenie dla rozwoju powieści francuskiej.

Bibliografia jest bardzo bogata, świetnie dobrana i wykorzystana, a zamieszczone ryciny uatrakcyjnijają monografię stanowiąc jednocześnie wizualny komentarz do opisanego świata grozy. Monografia dr Łukasza Szkopińskiego udowadnia, że kompleksowa analiza twórczości zapomnianego pisarza prowadzi do odkrycia nowych lub inaczej wyartykułowanych cech znanego zdawałoby się gatunku.

Monografia jest bardzo logicznie, przejrzysto i skonstruowana, wywód jest spójny i przemyślany, warsztat naukowy bez zarzutu, a całość napisana jest ze swadą i swobodą. Przedstawione do oceny osiągnięcia główne dr Łukasza Szkopińskiego stanowi istotny wkład w rozwój dyscypliny naukowej literaturoznawstwo.

Ocena pozostałej części dorobku naukowego oraz aktywności naukowej

Dorobek naukowy dr Łukasza Szkopińskiego jest koherentny i zarazem urozmaicony, świadczy o skrytykowanym się zainteresowaniu badawczych oraz o konsekwencji w ich prowadzeniu. Pasją odkrywania sprawiła, że Habilitant ma już na koncie „wskrzeszenie” dwóch pisarzy francuskich, poczytnych za życia, a następnie zapomnianych: przedstawionego w monografii habilitacyjnej Lamothe-Langona, a wcześniej François Guillaume’a Ducray-Duminila, któremu poświęcił serię artykułów (2 przed doktoratem i 9 po doktoracie), rozprawę doktorską i wydaną na jej podstawie monografię pt. *L'Œuvre romanesque de François Guillaume Ducray-Duminil* opublikowaną w 2015 r. w wydawnictwie Classiques Garnier. Dr Szkopiński przygotował także pierwsze wydanie krytyczne jednej z powieści Ducray-Duminila, *Victor, ou l'Enfant de la Jaret* (1797), które ukazało się w tym samym wydawnictwie w 2019 r. Obaj pisarze reprezentowali nurt powieści gotyckiej, która stanowi bez wątpienia główny temat badawczy Habilitanta i zasadniczy trzon jego prac naukowych dotyczy w pierwszym rzędzie mrocznych powieści przełomu XVIII i XIX wieku. Seria

artykułów poświęconych utworom Ducray-Duminila, to studium kilku zagadnień dotyczących np. źródeł jego powieści, powiązań z innymi powieściami tego gatunku, ale także analiza takich zagadnień jak konflikt, tajemnica, używki i trucizna, wizja innego czy rola mnicha. Artykuły świadczą o dociekliwości badawczej Habilitanta oraz o umiejętności spojrzenia na utwór pod różnym kątem i syntetycznego przedstawiania wniosków wynikających z przeprowadzonej analizy.

W dorobku dr Łukasza Szkopińskiego są też bardzo ciekawe artykuły o sztukach teatralnych, które powstały na podstawie prozy Ducray-Duminila. Szczególnie interesujący jest artykuł pt. « *Victor, ou l'Enfant de la forêt* de Ducray- Duminil et ses métamorphoses scéniques » (*Romanistische Zeitschrift für Literaturgeschichte* 2021, t. 45, nr 3-4), w którym Habilitant analizuje dwie sztuki zainspirowane powieścią, melodramat Pixierécourta i rozgrywającą się w Polsce tragedię Lamontagne'a. To bardzo ciekawy artykuł, znakomicie obrazujący wykorzystanie cech powieści gotyckiej w melodramacie i przybliżający polemikę wokół *L'Orphelin polonais*, która w dużej mierze dotyczyła prawa autora do przedstawiania na scenie aktualnych wydarzeń polityczno-społecznych, zagadnienia nie tracącego nigdy aktualności. Autor wyczerpująco opisuje historię recepcji tej sztuki, zmianę tytułu i modyfikację treści po dojściu Napoleona do władzy. Osadzenie w historii Polski jest szczególnie interesujące dla czytelnika polskiego.

W dorobku naukowym Habilitanta na uwagę zasługują również artykuły o gotycyzmie w powieści francuskiej na podstawie *Historii Księżnej de C**** pani de Genlis i artykuł o intrygującej historii powieści pani Mérard de Saint-Just, utworu zainspirowanego angielską powieścią Ann Radcliffe i francuską pani de Genlis. Oba artykuły przedstawiają mroczną powieść w szerokiej perspektywie wzajemnych oddziaływań oraz stanowią refleksję o pisarstwie kobiet, aktywnie partycypujących w tworzeniu tego modnego gatunku. Są to artykuły, które uważam za bardzo ważne dla dyscypliny literaturoznawstwo. Dr Łukasza Szkopińskiego interesuje także motyw wampira w literaturze przełomu XVIII i XIX wieku, więc w swoich publikacjach analizuje jego historię (np. traktat Augustina Calmeta) oraz ewolucję. W tej grupie publikacji wyróżnia się według mnie artykuł poświęcony powieści Lamothe-Langona, *La Vampire, ou la vierge de Hongrie*. Jest to nie tylko doskonale zobrazowanie czynników sprzyjających wierze w różnego typu zabobony, ale także pogłębiona refleksja o przemianie tradycyjnej powieści gotyckiej w jej romantyczną odsłonę, powieść frenetyczną.

Kolejną częścią w dorobku dr Łukasza Szkopińskiego są teksty poświęcone literaturze rewolucyjnej, królowej Marii Antoninie i jej korespondencji oraz pamfletowi politycznemu

tego okresu. Prace te świadczą o interdyscyplinarnym charakterze badań Habilitanta, badań, które z pewnością mają zastosowanie w prowadzonych przez Niego zajęciach dydaktycznych. Następną pulą tekstów jest poświęcona *argot* od Rewolucji do XX wieku. To bogate i pasjonujące pole badawcze, bez wątplenia logicznie wpisujące się w zainteresowania literaturą popularną i rewolucyjną, ale także świadczące o filologicznym zacięciu Badacza, o Jego wrażliwości na słowo.

Nic zatem dziwnego, że dr Łukasz Szkopiński odnosi sukcesy także na polu translatorskim łącząc tłumaczenie tekstu z jego redakcją. Habilitant współtłumaczył i współredagował (z dr hab. prof. ucz. Anitą Staroń) edycję krytyczną *Wśród nieba* Octave'a Mirbeau (Primum Verbum, Łódź, 2017), a także przetłumaczył i opatrzył komentarzami dwie sztuki teatralne opublikowane w antologiach dr. hab. prof. ucz. Tomasza Kaczmarka (J.-F.-L. Merlet, „Kierownik budowy”, [w:] *Francuski teatr społeczny na przełomie XIX i XX wieku. Antologia przekładów. Twarze i maski kultury mieszczańskiej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, 2016; J. Conti, J. Gallien, „Czerwony strajk”, [w:] *Francuski teatr społeczny na przełomie XIX i XX wieku. Antologia przekładów. Bunt wykluczonych*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, 2018).

Publikacje dr Łukasza Szkopińskiego charakteryzuje równy poziom naukowy i lekkość pióra. Dorobek Habilitanta jest oryginalny, warsztatowo bez zarzutu, ma charakter interdyscyplinarny i spełnia wszystkie ustawowe wymogi dotyczące wkładu w rozwój nauki.

Bardzo ważną częścią aktywności naukowej Habilitanta jest udział w konferencjach krajowych i międzynarodowych. W ocenianym okresie, po uzyskaniu stopnia doktora, dr Łukasz Szkopiński wygłosił referaty na 14 konferencjach zagranicznych (we Francji, Hiszpanii, Niemczech, Słowenii i w Polsce) i na 14 konferencjach naukowych krajowych, w tym na cyklicznych, corocznych Spotkaniach Specjalistów Dawnych Literatur Romańskich, na których zawsze prezentuje znakomicie przygotowane wystąpienia. Od ponad 20 lat Spotkania należą do najcenniejszych inicjatyw środowiska polskich romanistów, a jako jedna z ich najstarszych uczestniczek bardzo doceniam udział w dyskusjach i wkład naukowy dr Łukasza Szkopińskiego.

Na uznanie zasługuje również aktywność naukowo-badawcza prowadzona przez Habilitanta w ośrodkach zagranicznych, europejskich i amerykańskich. Wymienić trzeba British Library w Londynie, Bibliotekę Narodową w Paryżu, pobyty naukowe w USA (Yale University, University of Virginia). Ta aktywność możliwa była, gdyż dr Łukasz Szkopiński jest naukowcem zdolnym i cenionym, o czym świadczą liczne stypendia (Fundacji

Kościuszkowskiej, stypendium Fulbrighta, Akademickiego Stowarzyszenia Romanistów Polskich „Plejada”, a także trzyletnie stypendium Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego) oraz granty (kierownik grantu NCN MINIATURA 1, granty Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego).

Ponadto dr Łukasz Szkopiński prowadzi współpracę z krajowymi i zagranicznymi towarzystwami naukowymi. Jest członkiem konsorcjum badawczego Memory, Identity, Integration to Identify Analysis Models in Media Communication (we współpracy z Università degli Studi di Palermo, Włochy), członkiem towarzystw naukowych, takich jak Asociación de Francesistas de la Universidad Española (AFUE), Société des études romantiques et dix-neuviémistes, Society of Dix-Neuviemistes czy Akademickie Towarzystwo Romanistów Polskich „Plejada”.

Jest redaktorem naczelnym czasopisma *e-Scripta Romanica*, którego był również współzałożycielem, a także współredagował interdyscyplinarny tom pt. *Populismo y propaganda: entre el presente y el pasado* (Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2020).

Innym ważnym elementem działalności dr Łukasza Szkopińskiego są recenzje artykułów naukowych dla polskich i międzynarodowych czasopism oraz wydawnictw naukowych, np. *Orbis Linguarum*, Palermo University Press, *Mots*, *Çédille*, *revista de estudios franceses*, *Revue d'Études Françaises*, *Lublin Studies in Modern Languages and Literature*. Habilitant ma także na koncie ocenę w 2022 r. dwóch projektów w ramach konkursu „Doktoranckie granty badawcze” finansowane z subwencji otrzymanej w ramach programu „Inicjatywa Doskonałości - Uczelnia Badawcza” (IDUB).

Dr Łukasz Szkopiński jest badaczem rozpoznawalnym, o dużym autorytecie w środowisku naukowym polskim i światowym, a Jego aktywność zasługuje na najwyższe uznanie. Wyrazem tego ostatniego są dwie nagrody Dziekana Wydziału Filologicznego oraz Nagroda Rektora dla Wybitnego Naukowca w konkursie „Inicjatywa Doskonałości - Uczelnia Badawcza” (IDUB) jak również nagroda za istotny wkład w ewaluację jakości działalności naukowej w Uniwersytecie Łódzkim w latach 2017-2021.

Ocena aktywności dydaktycznej, organizacyjnej i popularyzatorskiej

Dr Łukasz Szkopiński wyróżnia się również jako dydaktyk prowadzący wiele typów zajęć. Są to zajęcia z historii literatury francuskiej, z kultury Francji w XVIII w., z historii literatury

hiszpańskiej, z kultury współczesnej Hiszpanii oraz ćwiczenia z praktycznej nauki języków francuskiego i hiszpańskiego. Ponadto Habilitant zrecenzował ponad dwadzieścia prac licencjackich i trzy prace magisterskie. Jego dydaktyczne umiejętności zostały również wykorzystane w czasie pobytów zagranicznych w ramach programu Erasmus+ (w latach 2016-2022) oraz w ramach współpracy z Uniwersytetem Sorbonne Paris Nord i w USA. Dr Łukasz Szkopiński z dużym zaangażowaniem uczestniczy w pracy organizacyjno-administracyjnej na rzecz społeczności akademickiej. Od 2020 r. jest członkiem Rady Wydziału Filologicznego UŁ, Rady Instytutu Romanistyki UŁ oraz Kolegium Elektorów UŁ. Ponadto w latach 2016-2020 był członkiem Rady Naukowej Wydziału Filologicznego UŁ, a od 2016 r. sprawuje funkcję pełnomocnika dyrektora Instytutu Romanistyki UŁ do spraw Praktycznej Nauki Języka Francuskiego.

Inne osiągnięcia organizacyjne to np. współorganizowanie międzynarodowej konferencji naukowej Multi-Lingua-Didactica 2016 : *Nowy wymiar dydaktyki Języków obcych w edukacji szkolnej i akademickiej*. Habilitant był też sekretarzem dwóch międzynarodowych konferencji naukowych: „Populismo y propaganda: entre el pasado y el presente” i „Le poids des mots” Na uznanie zasługuje również fakt, że w miejscowości Ville d'Avray, gdzie zmarł François Guillaume'a Ducray-Duminil, Habilitant zorganizował (we współpracy z paryską Sorboną i Société des Amis du musée de Ville d'Avray) serię wykładów z okazji dwusetnej rocznicy śmierci pisarza. Świadczy to o popularyzowaniu nauki, ale również o uznaniu jakim dr Ł. Szkopiński cieszy się na arenie międzynarodowej.

Powyższe przykłady najlepiej obrazują poziom zaangażowania Habilitanta w działalność dydaktyczną, organizacyjną i popularyzatorską.

Podsumowanie

Działalność naukową, dydaktyczną, organizacyjną i popularyzatorską dr Łukasza Szkopińskiego oceniam bardzo wysoko. Przedłożony do oceny dorobek stanowi z całą pewnością istotny wkład w rozwój dyscypliny naukowej literaturoznawstwo.

Zarówno osiągnięcie główne jak i cały dorobek naukowy oraz pozostała aktywność kandydata do stopnia doktora habilitowanego spełniają bez najmniejszej wątpliwości kryteria ustawowe i odpowiadają wymaganiom określonym w art. 219 ust. 1 pkt 2 Prawa o szkolnictwie wyższym i nauce.

